

8.

NAŘÍZENÍ MINISTRA ZDRAVOTNICTVÍ ze dne 15. února 1955

o pohřebnictví.

Ministr zdravotnictví nařizuje podle § 15 zákona č. 4/1952 Sb., o hygienické a protiepidemické péči:

Oddíl I.

Oznámení úmrtí a prohlídka mrtvých.

Oznámení úmrtí.

§ 1.

- (1) Úmrtí osoby nebo nález mrtvoly musí být oznámeny výkonnému orgánu místního národního výboru, v jehož obvodě k úmrtí nebo nálezu došlo. Jestliže úmrtí nastalo nebo mrtvola byla nalezena v dopravním prostředku za jízdy, učiní se oznámení výkonnému orgánu místního národního výboru, v jehož obvodě byla mrtvola z dopravního prostředku vyložena.
- (2) Oznámení úmrtí nebo nálezu mrtvoly musí být učiněno během 12 hodin, je-li však podezření z trestného činu, musí se tak stát ihned.
- (3) Výkonný orgán místního národního výboru vyrozumí o úmrtí nebo nálezu mrtvoly neprodleně lékaře příslušného k prohlídce mrtvých a okresního hygienika, a pokud se tak již nestalo, též příslušný orgán veřejné bezpečnosti.

§ 2.

- (1) Úmrtí jsou povinni oznámit
 - a) zletilé osoby, které v době úmrtí žily se zemřelým ve společné domácnosti,
 - b) ten, v jehož bytě nebo domě osoba zemřela,
 - c) lékař, který zemřelého při úmrtí ošetřoval nebo byl k němu přivolán.

Oznamovací povinnost přechází na osobu uvedenou v dalším pořadí, není-li osoby uvedené na místě přednější nebo nemůže-li tuto povinnost splnit.

- (2) Úmrtí osob, které zemřely v ošetřování, zaopatření nebo jiné péči veřejných ústavů nebo zařízení, je povinen oznámit vedoucí ústavu nebo zařízení, po případě pracovník jím pověřený.

- (3) Není-li osoby, která je povinna učinit oznámení podle předcházejících odstavců, má oznamovací povinnost každý, kdo se o úmrtí osoby dověděl nebo našel mrtvolu, mohl-li podle okolností vědět, že oznámení nebylo dosud učiněno.

Prohlídka mrtvých.

§ 3.

- (1) Prohlídku provádí příslušný obvodní lékař. Jestliže příslušný obvodní lékař zemřelého před smrtí ošetřoval nebo pomáhal při porodu mrtvého dítěte, provede prohlídku jiný lékař, kterého určí vedoucí zdravotnického odboru rady okresního národního výboru.
- (2) Prohlídku osob, které zemřely v zařízení preventivní a léčebné péče, provádí lékař patologicko-anatomického oddělení tohoto zařízení; pokud není toto oddělení zřízeno, provádí prohlídku obvodní lékař, v jehož obvodu je toto zařízení, nebo lékař, kterého určí vedoucí zdravotnického odboru rady okresního národního výboru.
- (3) Prohlídku osob, které zemřely v zařízeních ozbrojených sborů, provádějí lékaři zařízení těchto sborů.

§ 4.

- (1) Účelem prohlídky je zjistit smrt a její příčiny.
- (2) Prohlízející lékař je povinen neprodleně po prohlídce podat výkonnému orgánu místního národního výboru, pověřeného vedením matrik, zprávu o výsledku prohlídky. Byl-li zemřelý před smrtí v lékařském ošetření, je ošetřující lékař povinen vyplnit a podepsat diagnostickou část této zprávy.
- (3) Má-li prohlízející lékař podezření z trestného činu nebo nemůže-li zjistit příčinu smrti, oznámí to ihned okresnímu prokurátoru a příslušnému orgánu veřejné bezpečnosti; nemůže-li zjistit příčinu smrti, oznámí to i okresnímu hygienikovi.

Oddíl II.

Pitvy a odnímání tkání a orgánů.

§ 5.

Bezpečnostně zdravotní pitva.

- (1) Bezpečnostně zdravotní pitva se provádí u osob zemřelých v zařízeních preventivní a léčebné péče, jestliže je toho třeba k ověření diagnózy, podle které byly léčeny; o provedení pitvy rozhoduje vedoucí zařízení. Jinak rozhoduje o provedení bezpečnostně zdravotní pitvy okresní hygienik, který ji zejména uloží provést,
 - a) je-li jí třeba ke zjištění příčiny smrti nebo jejích okolností,
 - b) jde-li o povolení pohřbu žehem a nemůže-li být předloženo potvrzení lékaře podle § 15 odst. 1 anebo
 - c) vyžaduje-li to obecný zdravotní zájem.

- (2) Bezpečnostně zdravotní pitva může být provedena nejdříve za dvě hodiny po tom, kdy lékař oprávněný k prohlídce mrtvých bezpečně zjistil smrt.
- (3) Bezpečnostně zdravotní pitvu osob zemřelých v zařízeních preventivní a léčebné péče provádí lékař pathologicko-anatomického oddělení nebo jiný lékař určený vedoucím zařízení. V ostatních případech provádí bezpečnostně zdravotní pitvu lékař, kterého určí vedoucí zdravotnického odboru rady okresního národního výboru na návrh okresního hygienika. Lékař provádějící pitvu zařídí, aby neprodleně po pitvě byl o ní sepsán protokol a aby výkonnému orgánu místního národního výboru, pověřeného vedením matrik, byla podána zpráva o jejím výsledku: protokol podepíše všichni, kdož se při provedení pitvy zúčastnili.
- (4) Vznikne-li při bezpečnostně zdravotní pitvě podezření, že úmrtí bylo způsobeno trestným činem, pitva se přeruší a lékař provádějící pitvu učiní ihned oznámení okresnímu prokurátorovi a příslušnému orgánu veřejné bezpečnosti.
- (5) Náklady na bezpečnostně zdravotní pitvu nese stát.
- (6) O soudní pitvě a o pitvě osob, které zemřely v zařízeních ozbrojených sborů, platí zvláštní předpisy.

§ 6.

Neúřední pitva.

Nejsou-li důvody pro bezpečnostně zdravotní nebo soudní pitvu, může okresní hygienik povolit pitvu i z jiných důvodů hodných zřetele. Náklady této pitvy hradí ten, kdo o ni požádal. Ustanovení § 5 odst. 3 platí obdobně.

§ 7.

Odnímání tkání a orgánů.

- (1) Pro léčebné účely je možno odnímat z těl zemřelých osob potřebné tkáně a orgány. Tkáně a orgány se nesmějí odejmout, jestliže zemřelý za svého života písemně prohlásil, že s odnětím nesouhlasí.
- (2) Ministerstvo zdravotnictví určí, v kterých zdravotnických zařízeních lze tkáně a orgány odnímat, a upraví podmínky a způsob jejich odnímání.

Oddíl III.

Pohřbívání.

§ 8.

Pohřbívací povinnost.

- (1) Mrtvola musí být pohřbena zpravidla do 96 hodin, ne však před uplynutím 48 hodin od úmrtí. Byla-li provedena pitva, může být mrtvola pohřbena ihned po pitvě; jde-li o soudní pitvu nařízenou prokurátorem, může být mrtvola pohřbena jen s jeho souhlasem. Výjimečně může být upuštěno od pohřbu, jestliže mrtvolu má být trvale použito k vědeckým nebo vyučovacím účelům. Takto lze použít mrtvol osob,
 - a) které s tím projeví písemně souhlas,

- b) jejichž totožnost nelze zjistit anebo
 - c) které zemřely v zařízeních preventivní a léčebné péče nebo zaopatřovací péče a o které se do 96 hodin od úmrtí nikdo nepřihlásil.
- (2) Před pohřbem nebo určením mrtvoly k vědeckým nebo vyučovacím účelům musí být prokázáno, že byla vykonána její prohlídka, po případě též pitva, a že bylo výkonnému orgánu místního národního výboru, pověřeného vedením matrik, podáno hlášení o úmrtí.

§ 9.

Druhy pohřbu.

- (1) Mrtvoly se pohřbívají uložením do země nebo zpopelněním (žehem), pokud důležitý obecný zájem nevyžaduje jiný druh pohřbu. Jiný druh pohřbu může nařídit nebo povolit hlavní hygienik, po případě orgán jím k tomu zmocněný.
- (2) Mrtvoly se ukládají na hřbitovech. Uložení mimo hřbitov může povolit okresní hygienik jenom z důvodů hodných zvláštního zřetele.
- (3) Zpopelněné ostatky se ukládají na pohřebištích. Uložení mimo pohřebiště povolí okresní hygienik, bude-li osvědčeno, že se tak stane pietním způsobem.
- (4) Jsou-li splněny všechny předepsané podmínky pro druh pohřbu, který si zemřelý zvolil, je třeba podle možnosti jeho přání vyhovět. Neurčil-li zemřelý přímo ani nepřímo druh pohřbu, určí jej ten, kdo pohřeb objednává. Tato ustanovení neplatí, jestliže důležitý obecný zájem vyžaduje jiný druh pohřbu.

§ 10.

Obstarání pohřbu výkonným orgánem místního národního výboru.

Neobstaral-li pohřeb někdo jiný, je povinen tak učinit výkonný orgán místního národního výboru, v jehož obvodu osoba zemřela nebo mrtvola byla nalezena, po případě vyložena z dopravního prostředku (§ 1 odst. 1). Tím se nevylučuje nárok na náhradu nákladů pohřbu proti tomu, kdo je povinen tyto náklady nést podle jiných předpisů nebo právních závazků.

§ 11.

Pohřbívací obvody.

- (1) Uložení mrtvoly do země má být zpravidla provedeno na hřbitově, v jehož obvodu došlo k úmrtí nebo nálezu mrtvoly, a nastala-li smrt v dopravním prostředku za jízdy, na hřbitově, v jehož obvodu byla mrtvola vyložena. Územní obvody, ze kterých se mrtvoly ukládají na určité hřbitovy, určí okresní hygienik.
- (2) Pohřbít mrtvolu na jiném hřbitově je možno jen s povolením výkonného orgánu místního národního výboru, do jehož obvodu tento hřbitov patří.
- (3) Nelze-li pohřbít mrtvolu na hřbitově příslušném nebo zvoleném, určí hřbitov okresní hygienik.

§ 12.

Uložení do hrobu.

- (1) Mrtvoly se ukládají zpravidla jen po jedné do každého hrobu, pokud důležitý obecný zájem nevyžaduje uložení do společného hrobu.
- (2) Správa hřbitova může na žádost nebo se souhlasem toho, komu bylo místo pro hrob propůjčeno, povolit, aby do téhož hrobu byly uloženy mrtvoly dalších příslušníků rodiny, po případě i osob nepříbuzných. Pokud neuplynula tlecí doba, je k tomu třeba též souhlasu okresního hygienika.

§ 13.

Tlecí doba.

Mrtvola musí zůstat uložena v zemi po dobu, kterou stanoví okresní hygienik se zřetelem ke složení půdy; tato doba nesmí být kratší než 10 let, u dětí mladších deseti roků kratší než 6 let.

§ 14.

Exhumace.

- (1) Před uplynutím tlecí doby může být mrtvola vyňata ze země (exhumována) jen na pokyn okresního hygienika nebo s jeho souhlasem. Na žádost pozůstalých lze provést exhumaci jen tehdy, prokáže-li se též, že se nejblíže příbuzní o ní dohodli.
- (2) Mrtvoly osob, zemřelých na vysoce nakažlivou nemoc, nesmějí být zpravidla exhumovány před uplynutím 2 roků od pohřbu.

§ 15.

Podmínky pro zpopelnění.

- (1) Mrtvoly mohou být zpopelněny jen po předchozím povolení okresního hygienika, pokud zvláštní předpisy nestanoví jinak. Povolení se udělí, je-li totožnost mrtvoly nepochybná a prokáže-li se potvrzením lékaře, který mrtvolu prohlédl, a byl-li zemřelý před smrtí v lékařském ošetření, též lékaře, který zemřelého ošetřoval (§ 4 odst. 2), nebo dokladem o provedené pitvě, jakož i potvrzením orgánu veřejné bezpečnosti, že není podezření z trestného činu. Je-li podezření z trestného činu, lze povolit zpopelnění jen se souhlasem prokurátora.
- (2) Povolení ke zpopelnění uděluje okresní hygienik, v jehož obvodu nastalo úmrtí nebo mrtvola byla nalezena anebo vyložena z dopravního prostředku (§ 1 odst. 1), po případě pitvána; při převozu z ciziny okresní hygienik, v jehož obvodě má být mrtvola zpopelněna.
- (3) Z rozhodnutí, jímž okresní hygienik odepřel udělit povolení ke zpopelnění, lze se odvolat ve lhůtě 2 dnů od jeho doručení. Proti rozhodnutí okresního hygienika, jak zatím naložit s mrtvolou, není opravného prostředku.
- (4) Vyžaduje-li to obecný zdravotní zájem, zejména vyskytnou-li se zhoubné epidemie, může hlavní hygienik uložit povinnost zpopelňovat mrtvoly, i když nebudou splněny podmínky stanovené v předchozích odstavcích; při podezření z trestného činu je však i v takových případech třeba souhlasu prokurátora.

§ 16.

Zpopelnění.

- (1) Mrtvoly se zpopelňují v zařízeních pro zpopelňování mrtvol (krematoriích).
- (2) Správy krematorií jsou povinny přijímat ke zpopelnění všechny mrtvoly, jejichž zpopelnění bylo povoleno. Hlavní hygienik může určit územní obvody, z nichž se mají mrtvoly zpopelňovat v určitých krematoriích, a zároveň stanovit podmínky, za nichž lze zpopelňovat mrtvoly v jiném krematoriu.
- (3) Správa krematoria zařídí, aby zpopelněné ostatky byly vloženy do popelnice a aby popelnice byla opatřena uzávěrou a přesně označena. Popelnici se zpopelněnými ostatky vydá správa krematoria osobě, která předloží doklad o zpopelnění. Neučiní-li pozůstalí nebo příslušné orgány jiné opatření, je správa krematoria povinna uschovat popelnici po dobu jednoho roku od zpopelnění. Po uplynutí této doby může popelnici otevřít a zpopelněné ostatky smísit se zemí na pohřebišti.

§ 17.

Uložení zpopelněných ostatků.

- (1) Zpopelněné ostatky se ukládají podle přání zemřelého, po případě objednavatele pohřbu buď v popelnici nebo volně. Volně se ukládají tak, že se smísí se zemí.
- (2) Přijmout zpopelněné ostatky k uložení je povinna správa každého popelnicového pohřebiště; správa hřbitova má tuto povinnost jen tehdy, není-li v pohřbívacím obvodu popelnicové pohřebiště anebo jde-li o uložení do hrobu nebo náhrobku k jinému příslušníku rodiny.
- (3) Na přání zemřelého, po případě objednavatele pohřbu lze též provést rozptyl zpopelněných ostatků. Podmínky a způsob rozptylu stanoví hlavní hygienik.

§ 18.

Ostatky.

- (1) Pro uložení nebo zpopelnění exhumovaných mrtvol a pozůstatků těl pochovaných nebo zpopelněných jinak než podle předpisů o pohřbívání platí obdobně ustanovení tohoto nařízení.
- (2) Jiné ostatky, zejména lidské plody potracené nebo předčasně odňaté, jakož i části těla nebo orgánů odňaté žijícím osobám, pokud jich nebude použito pro účely vědecké nebo vyučovací, uloží se do země na vyhrazeném místě nebo se zpopelní a popel se ihned na vyhrazeném místě smísí se zemí. Tyto ostatky smějí být zpopelněny, bude-li předloženo potvrzení lékaře, který provedl jejich prohlídku, a potvrzení orgánu veřejné bezpečnosti o tom, že není podezření z trestného činu.

§ 19.

Přeprava mrtvol a ostatků.

- (1) Pro přepravu mrtvol a ostatků, pokud se neděje přímo na příslušný hřbitov, je zapotřebí průvodního listu.
- (2) Průvodní list vydává, pokud zvláštní předpisy nestanoví jinak, okresní hygienik, z jehož obvodu se mrtvola nebo ostatky dopravují; při přepravě z ciziny nebo při průvozu mrtvoly územím Československé republiky vydává průvodní list, pokud mezinárodní předpisy o přepravě mrtvol nestanoví jinak, československý zastupitelský úřad, z jehož obvodu působnosti se mrtvola přepravuje.

- (3) Průvodní list k přepravě mrtvol ze zařízení preventivní a léčebné péče vydává lékař oprávněný k prohlídce osob zemřelých v takovém zařízení. Tento lékař je povinen ihned hlásit vydání průvodního listu okresnímu hygienikovi.
- (4) Průvodní list k přepravě mrtvol nelze vydat, jestliže by převoz ohrožoval obecný zdravotní zájem. Jde-li o úmrtí na vysoce nakažlivou nemoc, nelze zpravidla vydat průvodní list před uplynutím dvou roků od pohřbu.
- (5) Povolení ke zpopelnění mrtvoly zahrnuje v sobě i povolení k její přepravě do označeného krematoria.
- (6) K přepravě popelnic se zpopelněnými ostatky není třeba povolení.

Oddíl IV. Pohřebiště.

§ 20.

Správa a zřízení pohřebiště.

- (1) Pohřebiště spravují a zřizují místní národní výbory, které mohou svěřit jejich správu podnikům komunálního hospodářství nebo jiným socialistickým právníckým osobám.
- (2) Pro pohřebiště musí být zvoleno místo, které vyhovuje hygienickým a pietním požadavkům. Ke zřízení pohřebiště je třeba povolení okresního hygienika.
- (3) Na každém hřbitově musí být zřízeny vhodné místnosti pro dočasné uložení mrtvol a pro provádění pitev.

§ 21.

Propůjčení místa pro hrob a pro popelnici.

- (1) Správa pohřebiště je povinna propůjčit místo pro hrob na tlecí dobu a místo pro popelnici na dobu 10 let od prvního uložení. Umožňují-li to poměry na pohřebišti, je správa pohřebiště povinna propůjčit místo i na další dobu; v opačném případě musí o tom včas uvědomit toho, komu dosud bylo místo propůjčeno.
- (2) Po uplynutí doby, na kterou bylo místo propůjčeno, naloží se s ostatky, popelnicemi a náhrobky obdobně jako při zrušení pohřebiště.
- (3) Hroby a popelnice, které mají kulturní význam, nesmějí být s výjimkou případů, kdy je pohřebiště zrušeno, odstraněny ani po uplynutí doby, na kterou bylo místo propůjčeno.

§ 22.

Zrušení pohřebiště.

- (1) Nevyhovuje-li pohřebiště zdravotnímu nebo jinému obecnému zájmu, může okresní hygienik zakázat pohřbívání na něm nebo pohřebiště zrušit.
- (2) Hřbitov lze zrušit teprve po uplynutí tlecí doby od uložení poslední mrtvoly. K účelům, při kterých je zapotřebí terén prohloubit, lze zrušeného hřbitova použít až po uplynutí 20 let od posledního pohřbu; přijde-li se při tom na ostatky, naloží se s nimi podle § 18.

- (3) Popelnice ze zrušeného pohřebiště, o jejichž nové uložení se pozůstalí přes upozornění nepostarali, se přenesou na jiné pohřebiště a jestliže již uplynula doba, na kterou bylo místo propůjčeno (§ 21 odst. 1), otevrou se a zpopelněné ostatky se smísí se zemí. Náhrobky, pokud je ti, jimž bylo propůjčeno místo pro hrob nebo pro popelnici, po předchozím upozornění do 6 týdnů ze zrušeného pohřebiště neodstraní, odklidí a uskladní správa pohřebiště na náklad vlastníků náhrobků.
- (4) Jde-li o obecný zájem hodný zvláštního zřetele, lze po provedeném převozu ostatků na jiný hřbitov zrušit hřbitov také před uplynutím tlecí doby od uložení poslední mrtvoly. U hrobů, kde tlecí doba neuplynula, je nutno převézt i příslušenství hrobu (pomníky, kříže, obrubníky a pod.). Náklady s předčasným zrušením hřbitova spojené nese orgán (organisace), v jehož zájmu ke zrušení hřbitova došlo.

Oddíl V.

Krematoria.

§ 23.

- (1) Krematoria zřizují a spravují národní výbory, které mohou toto své oprávnění svěřit podnikům komunálního hospodářství nebo jiným socialistickým právníckým osobám.
- (2) Pro krematorium musí být zvoleno místo, které vyhovuje hygienickým a pietním požadavkům. Ke zřízení krematoria je třeba povolení krajského hygienika.
- (3) Při každém krematoriu musí být zřízeny vhodné místnosti pro dočasné uložení mrtvol, pro provádění pitev a pro prozatímní úschovu popelnic.

Oddíl VI.

Výklad pojmů.

§ 24.

- (1) Mrtvolou se rozumí i mrtvola dítěte, které bylo porozeno mrtvé, jakož i části těla mrtvého.
- (2) Pohřebišti se rozumějí hřbitovy a popelnicová pohřebiště (kolumbaria a urnové háje).

Oddíl VII.

Závěrečná ustanovení.

§ 25.

- (1) Podle ustanovení § 17 zákona č. 4/1952 Sb., o hygienické a protiepidemické péči, jsou zrušeny všechny předpisy o věcech upravených tímto nařízením. Zejména jsou zrušeny:
 - 1. zákon č. 464/1921 Sb., o pohřbívání ohněm,
 - 2. vládní nařízení č. 194/1923 Sb., o pohřbívání ohněm,
 - 3. ustanovení § 14 zákona č. 268/1949 Sb., o matrikách,

4. ustanovení §§ 59 až 61 vyhlášky ministerstva vnitra č. 1225/1949 Ú. l. I, kterou se vydávají bližší předpisy k zákonu o matrikách.
- (2) Nedotčeny zůstávají předpisy o povinném hlášení ukončení těhotenství, úmrtí dětí po porodu a úmrtí matek.

§ 26.

Toto nařízení nabývá účinnosti dnem vyhlášení.

Široký v. r.

Plojhar v. r.